

מבקר המדינה | דוחות על הביקורת בשלטון המקומי 2020

היבטים בהתנהלות הרשויות המקומיות בשומרון

היבטים בהתנהלות הרשויות המקומיות בשומרון

רקע

חבל הארץ הקרוי שומרון הוא אזור הררי ברובו, המצוי במרכז ארץ ישראל ומתפרס על 2,800 קמ"ר. בשומרון מצויות שמונה רשויות מקומיות יהודיות: עיריית אריאל, המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה, עמנואל, קדומים וקרני שומרון והמועצה האזורית שומרון. התחיקה הייעודית בשומרון מבוצעת על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (להלן - איו"ש). בנושאים מסוימים משרד הפנים מחיל את חוזרי מנכ"ל המשרד על הרשויות המקומיות באיו"ש באמצעות הממונה עליהן מטעמו.

נתוני מפתח

850 מיליון ש"ח

סך ההכנסות של שמונה הרשויות המקומיות בשומרון בשנת 2018

יותר מ-100,000

מספר התושבים ביישובים היהודיים בשומרון בסוף שנת 2019

6,000 עד 70,000 ש"ח

עלות הסעת תלמיד לשנה ברשויות המקומיות בשומרון בשנות הלימודים תשע"ז עד תשע"ט

37 מיליון ש"ח

הגירעון הנצבר של שמונה הרשויות המקומיות בשומרון בסוף שנת 2018

83%

שיעור חוקי העזר שנחקקו בשמונה הרשויות בשומרון לפני יותר מ-20 שנה, ואשר יש צורך לעדכןם או להחליפם (134 מתוך 162 חוקי העזר)

9,000 ש"ח

אגרת השתתפות שגבתה עיריית כפר סבא מרשויות עבור תלמידי חוץ שלמדו במוסדותיה בשנות הלימודים התשע"ח והתשע"ט

פעולות הביקורת

בחודשים יוני - נובמבר 2019 בדק משרד מבקר המדינה היבטים באופן התנהלותן של שמונה הרשויות המקומיות היהודיות בשומרון בנוגע לארבעה נושאים: תאונות דרכים כבבש 55, אגרת תלמידי חוץ, חוקי עזר וביקורת פנימית. בדיקות השלמה נעשו במחוז ש"י של המשטרה ובמשרד הפנים.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

תאונות דרכים בציר 55: בקרבת כביש 55 בשומרון מצויות שלוש רשויות מקומיות יהודיות ועשרות יישובים פלסטיניים, שבהם מתגוררים כ-300,000 תושבים. בשנים 2015 - 2018 אירעו על ציר הכביש כ-380 תאונות דרכים. נתון זה אינו כולל תאונות דרכים שמעורבים בהן פלסטינים בלבד אשר אינן מקוטלגות על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן - הלמ"ס) ואינן נכללות בנתונים שמפרסמת הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים (להלן - הרלב"ד). בשל כך משרד התחבורה אינו מחשיב אותן בתקצוב הטיפול בתשתיות התחבורה בשומרון.

אגרת תלמידי חוץ: עיריות כפר סבא, רעננה והוד השרון והמועצה המקומית כוכב יאיר - צור יגאל, הקולטות במוסדותיהן תלמידים מהרשויות בשומרון, גבו אגרה שנתית בסך 3,000 ש"ח - 9,000 ש"ח עבור כל תלמיד - סכומים גבוהים פי כמה מן התעריפים שנקבעו בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך. הסכומים נגבו עבור שירותים נוספים, מבלי שמשרד החינוך קבע מהם אותם שירותים ולפי איזה מפתח תחושב עלות כל שירות.

עדכון חוקי העזר: שמונה הרשויות המקומיות לא עדכנו במרוצת השנים את חוקי העזר, גם לא כאשר היה צורך להתאים את חלקם לשינויים בחקיקה.

פרסום באתרי המרשתת: על רשות מקומית בישראל מוטלת החובה לפרסם באתר המרשתת שלה מידע רב המקיף עשרות פריטים. החובה לפרסם פריטי מידע אלו לא הוטלה על הרשויות באיו"ש.

ביקורת פנימית: מן הבדיקה בשש רשויות מקומיות עלה כי בכולן לא הוכנו דוחות ביקורת לשנה אחת או יותר בשנים 2014 - 2018; בשתיים מהרשויות הוכן דוח ביקורת אחוד לשנתיים. בארבע רשויות לא הוכנו תוכניות ביקורת שנתיות או רב-שנתיות. ועדות הביקורת באותן רשויות כלל לא התכנסו במקצת השנים, או שהתכנסו פעמים ספורות בלבד.

הגברת האכיפה בכבישים: בשנים 2016 - 2018 ביצע אגף התנועה במחוז ש"י פעולות אכיפה ומבצעי תנועה. הודות לכך - לפי הנתונים שבידיו - צומצם מספר התאונות על ציר כביש 55 מכ-100 ויותר בכל אחת מהשנים 2015 - 2017 ל-73 בשנת 2018.

עיקרי המלצות הביקורת

על הלמ"ס והרלב"ד לעדכן את נתונייהם, כך שיכללו בכל הכבישים ברחבי יהודה ושומרון נתונים אודות תאונות דרכים שבהן מעורבים פלסטינים - בהתבסס על נתוני משטרת ישראל, המינהל האזרחי וגורמים נוספים. בהתאם, על משרד התחבורה לשקלל נתונים אלו לצורך קבלת החלטות בדבר שדרוג כבישים והסדרת אמצעי בטיחות נוספים, בהם מצלמות תנועה, מעקות בטיחות ועוד, בכלל כבישי "איו"ש.

על מנת להסדיר את סוגיית גובה תשלום אגרת תלמידי חוץ בכללותה, על משרד החינוך ומשרד הפנים, בשיתוף מרכז השלטון המקומי, לבחון את הסוגיה ולגבש מתכונת הסדרים רצויה, ובכלל זה ציון השירותים הנוספים שהרשות הקולטת רשאית לגבות עבורם תוספת תשלום, תמחורם, ובחינת הסכומים המרביים לגבייה.

על המועצות המקומיות אורנית, אלפי מנשה, אלקנה וקדומים להקפיד על ייזום חקיקת עזר עדכנית שמתאימה לצורכיהן המשתנים, ולבדוק מפעם לפעם את הרלוונטיות של הוראות חוקי העזר. מומלץ כי משרד הפנים יבחן את סוגיית עדכון חוקי העזר ברמה הארצית, כך ששינויים ועדכונים יוחלו באופן גורף על כלל הרשויות.

על הממונה במשרד הפנים על היישובים הישראליים באיו"ש מומלץ לשקול להטיל על הרשויות המקומיות באיו"ש לפרסם באתרי המרשתת שלהן את שנדרש מהרשויות המקומיות בישראל לפרסם, הן כדי להגביר את מידת השקיפות על החלטותיהן ופעולותיהן השוטפות והן כדי שהתושבים המתגוררים בהן יקבלו את מלוא המידע שיש להעמיד לרשותם.

על המועצה המקומית אלפי מנשה מוטלת החובה למנות מבקר כנקבע בתקנון. עליה ועל הרשויות המקומיות בשומרון מוטלות החובות הקבועות בדיון לעניין הביקורת הפנימית.

סיכום

דוח זה מצביע על ליקויים במתן שירותים מוניציפליים לתושבי השומרון בכמה תחומים, ועל גופי השלטון המרכזי והשלטון המקומי לפעול לתיקונם. מממצאי הדוח עולה כי על גופים ממשלתיים ומוניציפליים לעדכן את הנתונים שבידיהם על כלל תאונות הדרכים באיו"ש, בפרט לאורך כביש 55, ולשקלל נתונים אלו לצורך שדרוג כבישים והסדרת אמצעי בטיחות. נדרש טיפול של משרד החינוך בתחום גביית אגרת חוץ, והרשויות המקומיות נדרשות לתקן ליקויים בתחום חוקי העזר והביקורת הפנימית.

תאונות דרכים קטלניות וקשות בתוואי כביש 55, שנים 2018 - 2019

נתונים: אתר הלמ"ס, בעיבוד משרד מבקר המדינה.